THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, President, Gen. Mgr. H. HIRSH, Editor
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd 1913

אונזער פערזענליכע פרייהייט

דער היגער טשיעף דזשאסטיס מיילאק, האט קריטיקירנדיג דעם פאלס־דעפארטמענט, אנגעריהרט א זעהר ערענסטע און אנגעזעהענע פראגע.

„דער פאלס־קאורט, האט דער טשיעף דזשאסטיס געזאגט, וואלט מעגען אביסעל כעסער אונטערזוכען די קייסעס, ווייל אט איז א לאיאלער רוסישער בירגער (ראזענס) אבגעזעסען פיער מאנאטען אין דזשייל צוליעב דעם וואס די פאלס האט ניט גענוג אונטערזוכט די בעזייטיגע, איידער זי האט געמאכט דעם ארעסט".

עס איז גאר קיין צווייפעל ניט, אז דער היגער פאלס־דעפארטמענט, איז אביסעל איבעראיילט אין מאכען ארעסטען און ער האלט שוין צופיעל פון דער אידיש־תלמודישער לעהרע, אז יעדער איינער וועד עס דארף פראצעסירט ווערען, מיז ביז נאך'ן פראצעס בעטראכט ווערען אלס שולדיגער.

ליידער ווי עס ווערט דא לייכט פאבריצירט דער ארעסט פון א פערדעכטיגטען בירגער, איז עס ווירקליך א גרויסע פראגע איבר די פערזענליכע פרייהייט ווערט דא אבגעהיט ליט דער הומאנישער ענגלישער פעיר־פלעי". די פאליציי איז צו איבעראיילט אין מאכען די געפעהרליכסטע אנקלאגע אויף אירגענד וועלכען אנשטענדיגען בירגער, אזוי שנעל ווי עס בעווייזט זיך דער קלענסטער פערדאכט.

פאר דער היגער פאליציי איז גענוג א שוואכער פאדים פון פערדאכט צו אויספלעכטען דערפון א גראבע שטריק פון פערברעכען; יעדער איינער איז ביי איר עלול צו זיין א פערדעטער, א געזעץ־ברעכער פון דעם ערג־סטען סארט און זיי ווילען גאר ניט אנערקענען דעם פאקט, אז מאנכער מענש קען בעגעהן א קליינע עולה צוליעב אונפארזיכטיגקייט אדער צוליעב אונערפאהרענהייט.

דער פאליציי־דעפארטמענט און זיין טהעטיגקייט מאכען דעם איינדרוק, אז זיי ווילען צושטעלען וואס מעהר פערברעכער און וואס גרעסערע פערברעכער; זיי פלייסען זיך אימער צו כאפען א בעל עולה און צו איבערצייגען אז ער איז דער גרעסטער בעל עולה פון דעם נידעריגסטען און געפעהרליכסטען סארט.

דער טשיעף־דזשאסטיס מיולאק, וועלכער איז דער גרעסטער דזשאדזש אין דער פראווינץ, האט נאטירליך געהאט מעהר געלעגענהייטען ווי אימעצער אנדערש צו איבערצייגען זיך אין דעם און דעריבער האט ער עס יעצט ארויסגעזאגט זיין שארפע קריטיק.

ליידער אבער קען געזאגט ווערען, אז דער זעלבער צושטאנד הערשט אין אלע קענגדערע און אמעריקאנער שטעדט און עס קומט דערפון וואס יעדער פאליציי־בעאמטער שטרעבט צו שטייגען אין זיין אמט און וואס שטייגען קען ער בלויז דאן, ווען ער מאכט א גרויסע צאהל ארעסטען און פערשיקט אין דזשייל א גרויסע צאהל מענשען.

ווען דאס שטייגען אין אמט זאל זיך ווענדען אן דעם צאהל יאהרען אין דיענסט אין נאך'ן געקסט, וואלט דאן פערמידעדע געווארען דער אנגאטירלעכער פליים פון דער פאליציי צו פעראורטהיילען וואס מעהר מעג שען און דער געיעג נאך פערדעכטיגע פערזאגען וואלט געווען א מעהר געלאסענער און א מעהר גערעכטער.

אזוי לאנג אבער ווי עס ווערט ניט אבגעשאפט ווערען דער יעצטיגער סיסטעם צו ערהויבען די פאליציי בעאמטע אין דיענסט, לייט זייער צאהל ארעסטען, וועלען ניט העלפען קיינע קריטיקען און דער צושטאנד וועט מוזען פערבלייבען דער זעלבער.

א זיטז אהן קאמפף איז אויך א זיעג

אין דער געכטיגער איינגאבע האבען מיר געמעלדעט וועגען אן ארבייטער־דעפוטאציע פון טאראנטאר און פראווינציעלע ארבייטער פיהרער, וועלכע האט בעזוכט דעם פראווינציעלען קאבינעט מיט א געוויסער ביטע.

די ביטע איז אייגענטליך בעשטאנען אין דעם, אז דער מיניסיפאל אקט זאל אזוי געענדערט ווערען, אז קאנדידאטען וועלכע לויפען פאר עמ־טער, זאלען ניט דארפען האבען קיין אייגענטהום אויף א געוויסער סומע, ווייל דאס שליסט אויס די ארבייטער פון צו פערנעהמען מיניסיפאלע עמטער.

די איבערגעדרעהטע ביטע איז זיכער ווייט פון צו זיין אן אומגע־רעכטע, אבוואהל עס איז א גרויסע פראגע, אויב די ארבייטער וואלטען זיך מיט אזא רעכט געקענט בענוצען אויף'ן פראקטישען וועג.

די געזעצהנליכע טענה פון די קאפיטאליסטען, וואס זיי פאדערען ביי יעדען קאנדידאט אויף א שטאדט־אמט, ער זאל בעזיצען אביסעל אייגענע פראפערטי, איז ווי פאלגט:

זיי זאגען, אז א מאן וועלכער פערמאגט ניט קיין אייגענטהום, פערשטעהט ניט דעם ווערטה פון אייגענטהום און ער קען ניט פערטרעטען די יענינגע וועלכע פערשטעהען יא דיעזען ווערטה; א מענש וועלכער האט ניט קיין אייגענטהום, ווייס ניט ווי אבצושאצען אזא זאך און ער קען ברענגען שאדען צו דער אלגעמיינער בעפעלקערונג דורך אנפיהרען אנ־טאציעס געגען די ביזנעס־אינטערעסען פון די פראפערטי־האלדערס.

בין א געוויסען גראד, איז די איבענדערמאהנטע טענה א גאנץ פראקטישע און גערעכטע, אבער ניט אימער און ניט איבעראל. עס זענען דא לייטע וועלכע פערשטעהען ניט די אינטערעסען פון ריעל סטייט, אב־וואהל פערזענליך פערמאגען זיי עס ניט.

עס זענען אויך דא לייטע, וועלכע האבען שוין געהאט ריעל עסטייט און זיי האבען עס פערלארען דורך שלעכטע ספעקולאציע אדער אין צייט פון א קריזיס. אזעלכע לייטע טאהרען ניט בערעכט ווערען פון זייער רעכט צו זיין פאלקס־פערטרעטער, ווייל נאך אלעמען זענען דאך די ארבייטער אינדירעקט שטארק פעראינטערעסירט אין אלע געזעצען וועגען פראפערטי, ווייל זיי פראגען די לאסט גלייך מיט אלעמען צאהלענדיג זייערע טעקסעס דורך רענט פאר זייערע וואהנונגען.

עס איז אויך מעגליך, אז די ביטע פון די ארבייטער־פארשטעהער זאל יעצט ערפילט ווערען. מען זאל דעם געזינשטען אמענדמענט איינפיה־רען, אבער דאן דארפען די ארבייטער ניט פערשטעהען ווי צו האנדלען און וועלכע קאנדידאטען ארייצישטעלען.

זיי דארפען ארויסשטעלען עהרליכע, רעכט־דענקענדע פערזאגען מיט א ריינער פערגאנגענהייט און ניט פון דעם סארט פראפעסיאנעלע שרייער און אייביגע „קיקער" וועלכע ברענגען די ארבייטער־מאסען מעהר שאדען ווי נוצען.

בלויז עהרליכע שטילע פערזאגען וואלטען געקענט געוויגען דעם גיטיגען רעספעקט פאר די ארבייטער־קלאסען און עטוואס אויפטהון פאר זיי; אזעלכע פערזאגען וואלטען די עמטער געקענט אנהאלטען און איבער־צייגען דער בעפעלקערונג אז די איבענדערמאהנטע פאדערונג פון די אר־בייטער איז א גערעכטע.

אויב די ארבייטער וועלען פערשטעהן צו האנדלען ריכטיג און גע־לאסען, וועלען זיי פאזיטיוו געוויגען דעם צוטריי פון די רעגירענדע קלא־סען און פערבלייבען טיכטיגע אנטהייל־נעהמער אין דער מיניסיפאלע פיהרערשאפט. ווייל די צוהיציגע ארבייטער־פערטרעטער וועלכע ווילען איינפיהרען פונדאמענטאלע ענדערונגען דורך קילות און גוזאלדען, האבען שוין איבערצייגט אין דער פראקטיק אז זייער פאליסי ברענגט זעהר קליינע רעזולטאטען, כמעט גאר קיין ענדערונג.

ניט יעדער זיעג מיז געוואונען ווערען דורך שטורמישען קאמפף, מאנכעס מאל ווערט א זיעג געוואונען דורך בערעכענטע, קאלטע דיפלא־מאטיע אין אזא זיעג קאסט אויך פיעל ביליגער.

דער קאמפף פון די פאליאקען נסגען אידען

פון דר. יוסף קרוק

יאהרען לאנג הויערט שוין א גרוי־זאמער אונרחמנות'דיגער, פערביטערטער קאמפף צווישען צוויי פעלקער, וועלכע זע־נען אין פיעלע היגזיכטען אזוי עהנליך, אזוי קולטורעל, אזוי אינטערעסירט און — אזוי טראגיש־אונגליקליך, איך מיין דעם קאמפף צווישען פאליאקען און אידען.

ס'איז געווען א צייט, ווען די דאזי־גע צוויי פעלקער האבען ווירדיג פערשטא־נען זייער לאנג, אן אמת'ע פערברידע־רונג האט צווישען זיי געהערשט. דאס איז שוין אבער אזוי לאנג געווען, אז היינט דאכט זיך אונז, אז יענע פריינדליכע צע־ציהונגען זיינען ניט געווען פאקטען, נאר דערען זיי זיינען בלויז דיכטערישע לע־גענדען. דאך איז דאס א פאלש געווען. אמת, אז די פעריאדע פון פרייגדשאפט האט נישט לאנג געדויערט. די קלייר־ניטשקע, "ציפיעל מענשליכע" ליליפיטי־לעך, ווען זיי האט זיך אנגעהויבען צו ראכ־טען, אז זיי האבען בעהומען א שפיעל־כה און ווירקונג, האבען זיי זיך אויסגע־דרעהט מיט'ן רוקען צו יענע, וועלכע זענען געווען נאך שוואכער, נאך אונטערדריק־טער נאך אונגליקליכער פון זיי.

אז צוערשט האבען די פאליאקען זיך געגעבען אלערליי מיה, כדי צו פער־מאסקירען זייער קאמפף געגען אידען. מען האט נישט געוואלט, אז די גרויסע און ברייטע וועלט זאל אפילו וויסען, אז דא ווערט געפיהרט וועלכער ס'איז קאמפף דאס איז געווען אין יענער צייט, ווען די פאליאקען האבען אליין אפעלירט צו יושר און אמת פון איירא פא. מען האט דערפאר נישט געקענט און נישט געוואלט אליין זיך צייגען אין דער ראליע פון אנ'אונטערדרי־קער.

איהר ווייסט דעם עקספרימענט, וואס מען מאכט אכאל מיט א פראש? מען לענט איהם אריין אין א טאפ מיט קאלטען וואסער, אין וועלכען ער קען נאך לע־בען. פאמעליך אבער, פאמעליך דערוואר־רימט מען דעם טאפ מיט דעם וואסער, דער פארש בעמערקט דאס נישט, און פיהלט זיך גוט — ווי אין קאלטען פרישען וואסער, נאר דאס וואסער ווערט אלץ ווארימער און וואריטער, ביז וואנען עס דערגרייכט דעם פונקט ווען ס'הויבט אן צו קאכען — און צוואמען מיט'ן וואסער קאכט זיך דער פראש...

אט אזא עקספרימענט האבען די פאליאקען געוואלט מאכען מיט דיא אר־דען. "מיר, אזא קולטורעל פאלק, מיר טהוען עפעס שלעכטעס די אידען? נאט איז מיט אייך!" אזוי האבען זיי גערעדט און אונזערע אסימילאטארען, פון דעם בירגערליכען און דעמאקראטישען לאגער, אזוינע אייביגע אפטימיסטען, הערענדיג אזוינע זיסע רייד, האבען טאקי געגלויבט און זיס געהאפט און געווען צופרידענע...

און די פאליאקען האבען אזוי מיים־טערהאפט געשפיעלט די ראליע, אזוי גע־ניאל געטאכט א פרומען שפנס אין "א גוטע מינע צום בייזען שפיעל", אז ס'האט זיך געדאכט, אז א אמת'ע ברי־דערליכע אידיליע הערשט צווישען די דא־זיגע צוויי פעלקער.

דאס וואסער איז אבער געווארען אלץ וואריטער און וואריטער. אפילו יע־נע אידען, וועלכע האבען א נישט צו עמפפינדליכע הויט, אפילו זיי האבען אנ־געהויבען עפעס צו פיהלען.

און ווען פאר 3 יאהר האבען זיי פרובירט אביסעל אכהאלטען דיא האנד, וואס פלעגט שטעגדיג וואריטער מאכען דאס וואסער — איז געקומען א קאטאס־טראפע. די פאליאקען זענען געווען אזוי זיכער, אז זיי וועלען מיט די "מולטורע־לע" און אונבעמערקבארע מיטלען דער־גרייכען זייער טייוועלעשען פלאן פון "ריין מאכען פוילען פון אידען", אז ווען זיי האבען צום ערשטען מאל דערהערט א פרייע אידישע שטימע האט זיך ביי זיי מיט איינמאל אנגעצונדען דאס גרעסטע פייער. ערקלערט די אידען אלס טייט־שונאים און אנגעהויבען דעם יעהר ביטע־רען קאמפף מיט די אידען. וואו יעדעס מיטעל איז אנערקענט געווארען אלס גו־טעס, ווייל עס ציעלט צום הייליגען צוועק פון ארויסטרייבען די אינערליכע שונאים פון איינענעם לאנד.

און ווען די אידישע וועהלער, וועלכע ביילדען די מעהרהייט אין וואַרשא האב־בען נישט געוואלט אויסקלייבען אין דער דריטער רוסישער דומא א פוילישען אפע־נעם אנטיסעמיט און האבען פארגעשלאג־גען די פאליאקען, אז זיי זאלען ארויס־שטעלען אנ'אנדערען פאליאק, נישט אנ' אנטיסעמיט, וועלכען זיי וועלען איינ־שטימיג אויסערוועהלען פון ווארשא, — איז די אידען ערקלעהרט געווארען א קאמפף אויף לעבען און טויט.

דער קאמפף איז נישט דאמאלס ערשט ענטשטאנען. ער האט שוין געדויי־ערט לאנגע, לאנגע יאהרען, זייט דער פוילישער "פאן" האט זיך איבערצייגט, אז האנדעל און אינדוסטריע זענען נישט אזעלכע פעראכטענסווערטע ערשיינונגען, ווי ער האט דאס פריהער געמיינט, און אז אויך די ריינע "פוילישע־אריסטאקרא־טישע" הענד קענען זיך נעהמען צו דער דאזיגער דאזיגער שווארצער געוועהנליכער כער ארבייט. דער קאמפף האט זיך אנ־געפאנגען זינט מען האט געוואלט ארויס־רייסען פון די אידישע פערהארעוועטע, אבער נעניטע הענד אלע בעשעפטיגונגען און פראפעסיעס.

נאר פריהער פלעגט מען דעם קאמפף פיהרען, ווי געזאגט, מיט "קולטורעלע" מיטלען, כמעט אונבעמערקט, ניי איז גע־ווען נור דאס, וואס מען האט לענגאלי־זירט מען האט איהם ארויסגעטראגען אויף די ברייטע גאס און אנגעהויבען צו רעדען מיט אפענע דיבורים.

אזוי האט אויסגעבראכען דער פוי־לישער באיקאט מיט אלע זיינע ווילדע אנפאלען און באַרבאַרייען.

מיט ארויסטרייבען די אידען פון פוילישע דערפער און שטעדטלאך, מיט שתדלנות פון די פאליאקען צו דער רוסי־שער רעגיערונגען פאר אידישע בעגרענ־צונגען אין פערשיעדענע אינסטיטוציעס, מיט די פוילישע סימפאטיען צו ווערא טשעבעריאק, מיט די אונטערצייכנונגען פון אידישע הייזער א. ז. וו.

די פוילישע בירגערליכע קלאסען האבען זיך אָרגאניזירט כדי צו דערגרייר־כען דעם אידעאל, מיט וועלכען זיי האב־בען זיך יאהרען לאנג געטראגען, אין וועל־כען ראמען דעמאָווסקי, דער פיהרער פון די "נאציאנאל־דעמאקראטיע" (די גרעס־טע פוילישע פארטיי), דער קליינער "פוי־לישער ביסמארק" האט אזוי בולט און אונצווייזייטיג פארמולירט מיט איין וואָרט, מען מוז מאכען די אידען — עמיגראציאנס פעהיג, אדער גערעדט אויס'ן פראסטען און אלגעמיין־פערשטענד ליכען לשון: מען מוז זיי צווינגען פער לאזען דאס לאנד, מען מוז זיי ארויסיא־גען פון פוילען.

און דער ווילדער שדים־טאניז האט זיך אָנגעהויבען — און פערכאפט כמעט גאנץ פוילען. די פוילישע פאליטיק האַ־בען גענומען פיהרען די שווארצע "רווא גראישע" העלדען...

אזוי האט מען פערפעסטעט און פער־ס'ט דאס שעהנע און רייכע פוילען און ס'האט זיך געדאכט, אז קיין סוף וועט צו דעם דאזיגען שדים־טאניז נישט נעה־מען.

פלוצלונג האט אבער אויסגעבראכען די מלחמה. די פאליאקען האט מען פער־שפראכען פערווירקליכען זייערע אלטע טרוימען. אלענפאלס איז פאר די מלחמה א געשיכטליכע עפאכע: ס'עפע־נען זיך פאר זיי נייע פרעספעקטיוון און נייע וועגען.

מען האט געקענט ערוואַרטען, אז אויף אין דער אונגליקליכער אידען־פראגע וועלען זיי ענדערען זייער שטעלונג, און אזוי אין אויך געשעהן. זיי האבען אנ־בעווייזען פיהרען א נייע אידען אלס טייט־שונאים און אנגעהויבען דעם יעהר ביטע־רען קאמפף מיט די אידען. וואו יעדעס מיר רעדען אין א געקסטען ארטיקעל.

אויס צייטונגען אין זשורנאלען

— 0 —

נאכדעם ווי דאקטאר חיים זשיטלאָווסקי האט געמאכט אין זיינע זכרונות וואס זיי־נען ערשיענען אין "טאג" פון זונטאג פון דר. שמריהו לעווין; אט איז אן אויסצוג פון זיין אר־טיקעל:

"ווען מיר זעהען, ווי א קריטיקער רוקט זיך צו צו אונזערע העלדען, צו די אלטע, וועלכע האבען שוין בעלומען דעם אלעמען קריגט ער אויף אן ענטפער אין "טאג" פון זונטאג פון דר. שמריהו לעווין; אט איז אן אויסצוג פון זיין אר־טיקעל:

"ווען מיר זעהען, ווי א קריטיקער רוקט זיך צו צו אונזערע העלדען, צו די אלטע, וועלכע האבען שוין בעלומען

ארום פארלאסענט און די לעדזשיסלייישור

אטאוואַ

דריעזע וואך וועלען די מיטגליעדער זיין פיעל בעשעפטיגט. זיי וועלען האבען ארבייט איבערן קאפ. פערשיעדענע קאמיטעט אין וועלכע דער דורכשניטליכער מעמבער. טהוט פיעל מאהל אזוי פיעל ארבייט ווי אין הויז, די אלע קאמיטעט וועלען האבען צו טהאן די נאנצע וואך.

די פרייוועט בילס קאמיטע, דאס הייסט די קאמיטע וואס וועט האבען צו בעטראכטען אזעלכע בילס וואס האבען ניט קיין שייכות מיט דער בעפעלקערונג פון גאנצען לאנד, נאר מיט פראגען וואס זיינען נוגע א געוויסע פערזאן בלויז אדער געוויסע פערזאנען אדער פירמאס. דיעזע קאמיטע וועט אָנפאנגען איהרע ציצונגען מארגען מיט א טאגעס ארדנונג פאר זיך פון דרייסיג אדער פערציג בילס אזעלכע.

די אייזענבאהן קאמיטע וועט אויך האבען נעגען ארבייט און די מוניציפאלע קאמיטע האט דריי אדער פיער בילס, זיא ערוואַרט אבער נאך איינגעגע.

די פאבליק עקקאונטס קאמיטע וועט האבען איהר זיצונג מיטוואך אדער דאָ־נערשטאג.

אויף דיעזער זיצונג קען פיילייכט פאר־קומען א צוזאמענשטוס מיט דער אפאָ־ציציאָן, ווי עס איז תמיד דער מנהג אין אזעלכע פעלע.

מאנכע אבער דענקען אז דאס מאל וועט צוגעהן אלעס רוהיג.

מען קען ראך ניט אין אזא צייט פון ערענסט תמיד אין זיינען האבען צו שלאגען קאפיטאל פאר דער אדער יענער פארטיי; וועלען זיך, פאַלגליך, ביידע צדדים בעציהען ערענסט צו די בעטרעפענ־דע פראגען און דער ענין, דענקט מען, וועט אבגעהן גלאטיג.

אין הויז אליין וועט זיך הויפטזעכ־ליך האנדלען וועגען שליסען די בודזשעט פערהאנדלונגען.

רעדען וועלען נאטירליך געהאלטען וועד־רען פון פריים מיניסטער און פון דעם פיהרער פון דער אָפּאָזיציאָן, פון די ליעבראל הייסט עס, וועט ניט מאכען קיין אמענדמענט צו דעם פארשלאג פון פינאנץ מיניסטער דאס דער בודזשעט זאל אָנגענומען ווערען.

עס זיינען פאראן מיינונגען דאס די רעגיערונג איז געגייגט פארצוברענגען דיע זע וואך איהרע מעסיגקייטס פארשלעגג, אדער ווי עס רופט זיך אין ענגליש "טעמ־פערענס פראפאזעלס.

קיין פראבעלעמען פון גאנץ גהויסער וויכטיגקייט וועלען ווי עס שיינט איצט, אין דיעזען מאמענט הייסט דאס, ניט פארקומען, מען קען אבער ניט וויסען וואס דער מארגען קען אונז ברענגען, לעבען מיר דאך איצט איבער א צייט וואס האט ניט איהר גלייכען אין דער וועלט גע־שיכטע.

און אנגעשטרענגט דארפען זיין אונ־זערע אויערען צו הערען יעדען פריהמאר־דער ענטוויקלונג פון דעם אידישען דראמא האט ער נישט בלויז ניט גע־האלטען, נאר אפילו געשטערט. עס איז ווי איך האב געזאגט: ווייטער פון מעלאדראמא האט ער קיינמאל ניט גע־וואלט אוועק. אין דעם סדום־בעטעל פון זיין מעלאדראמישען געשמאק און קאנען איז פערקריפעלט געווארען יע־דער נייער מעהר אדער ווענינער ערנס טער דראמאטישער פערזוך.

איך לאז דא איבערדרוקען א טהייל פון ידידיה מרגלית'ס קריטיק וועלכע איז ערשיענען אין "ארביי־טער" גלייך נאך דער אויפפיהרונג פון אש'ס פיעסע, און אט איז, וואס ער דערצעהלט:

"מיט איידעלע, פארזיכטיגע און געשיקטע הענד האט מען בעדארפט צוטרעטען צו דער לירישער דראמע פון שלום אש, פון וועלכער אן אינטע־ליגענטע טרופע וואלט געקענט מאכען א שעהנע סימפאניע. און וואס האט ארלער פון איהר געמאכט?

באלד אין ערשטען אקט האט ער נענוויס חיים'ן דעם סאציאל־דעמאק־ראט וועלכער האט געהאט אויף דער סצענע אן אויסזעהען פון א רוסישען בריעף טרעגער, צו דעקלאמירען עפעס אן איינגעגעס, געבאטען אין העסטער סטרים, פאליטישען סאנג, פון וועלכען עס האט ממש געקעהרט די גאלן; בן ציון דער ציוניסט, האלט אין איין שי־טען מיט דרשות וועגען ציוניזמוס אין דעם טאן פון בילינער דעקלאמאציע, און פלוצלונג הויבט ער נאר אן צו זינגען "עוד לא אבדה תקותינו" און אלע העלפען איהם מיט. אין דער זעל־בער צייט ווערען צווישען עולם פער־שפרייט דורך די טהעאטער אנגע־שטעלטע גערדוסקע קאפיעס פון דעם העברעאישען ליעד "עוד לא אבדה תקותינו". דער אנקעל קאהען און די טאנטע בערטהא מאכען אזוינע העוויות פון וועלכע יעדער אנשטענדיגער מענש מיז רויט ווערען, אין אז מען דארף צום רומעל א טעגעצעל, קען דער אנקעל בכבודו ובעצמו נעהמען טאנצען און דער ענטוויקלונג פון דעם אידישען דראמא האט ער, נישט בלויז ניט גע־האלטען, נאר אפילו געשטערט. עס איז ווי איך האב געזאגט: ווייטער פון מעלאדראמא האט ער קיינמאל ניט גע־וואלט אוועק. אין דעם סדום־בעטעל פון זיין מעלאדראמישען געשמאק און קאנען איז פערקריפעלט געווארען יע־דער נייער מעהר אדער ווענינער ערנס טער דראמאטישער פערזוך.

איך לאז דא איבערדרוקען א טהייל פון ידידיה מרגלית'ס קריטיק וועלכע איז ערשיענען אין "ארביי־טער" גלייך נאך דער אויפפיהרונג פון אש'ס פיעסע, און אט איז, וואס ער דערצעהלט:

"מיט איידעלע, פארזיכטיגע און געשיקטע הענד האט מען בעדארפט צוטרעטען צו דער לירישער דראמע פון שלום אש, פון וועלכער אן אינטע־ליגענטע טרופע וואלט געקענט מאכען א שעהנע סימפאניע. און וואס האט ארלער פון איהר געמאכט?

באלד אין ערשטען אקט האט ער נענוויס חיים'ן דעם סאציאל־דעמאק־ראט וועלכער האט געהאט אויף דער סצענע אן אויסזעהען פון א רוסישען בריעף טרעגער, צו דעקלאמירען עפעס אן איינגעגעס, געבאטען אין העסטער סטרים, פאליטישען סאנג, פון וועלכען עס האט ממש געקעהרט די גאלן; בן ציון דער ציוניסט, האלט אין איין שי־טען מיט דרשות וועגען ציוניזמוס אין דעם טאן פון בילינער דעקלאמאציע, און פלוצלונג הויבט ער נאר אן צו זינגען "עוד לא אבדה תקותינו" און אלע העלפען איהם מיט. אין דער זעל־בער צייט ווערען צווישען עולם פער־שפרייט דורך די טהעאטער אנגע־שטעלטע גערדוסקע קאפיעס פון דעם העברעאישען ליעד "עוד לא אבדה תקותינו". דער אנקעל קאהען און די טאנטע בערטהא מאכען אזוינע העוויות פון וועלכע יעדער אנשטענדיגער מענש מיז רויט ווערען, אין אז מען דארף צום רומעל א טעגעצעל, קען דער אנקעל בכבודו ובעצמו נעהמען טאנצען און

מאנטאג.

דריעזע וואך וועלען די מיטגליעדער זיין פיעל בעשעפטיגט. זיי וועלען האבען ארבייט איבערן קאפ. פערשיעדענע קאמיטעט אין וועלכע דער דורכשניטליכ־ער מעמבער. טהוט פיעל מאהל אזוי פיעל ארבייט ווי אין הויז, די אלע קאמיטעט וועלען האבען צו טהאן די נאנצע וואך.

די פרייוועט בילס קאמיטע, דאס הייסט די קאמיטע וואס וועט האבען צו בעטראכטען אזעלכע בילס וואס האבען ניט קיין שייכות מיט דער בעפעלקערונג פון גאנצען לאנד, נאר מיט פראגען וואס זיינען נוגע א געוויסע פערזאן בלויז אדער געוויסע פערזאנען אדער פירמאס. דיעזע קאמיטע וועט אָנפאנגען איהרע ציצונגען מארגען מיט א טאגעס ארדנונג פאר זיך פון דרייסיג אדער פערציג בילס אזעלכע.

די אייזענבאהן קאמיטע וועט אויך האבען נעגען ארבייט און די מוניציפאלע קאמיטע האט דריי אדער פיער בילס, זיא ערוואַרט אבער נאך איינגעגע.

די פאבליק עקקאונטס קאמיטע וועט האבען איהר זיצונג מיטוואך אדער דאָ־נערשטאג.

אויף דיעזער זיצונג קען פיילייכט פאר־קומען א צוזאמענשטוס מיט דער אפאָ־ציציאָן, ווי עס איז תמיד דער מנהג אין אזעלכע פעלע.

מאנכע אבער דענקען אז דאס מאל וועט צוגעהן אלעס רוהיג.

מען קען ראך ניט אין אזא צייט פון ערענסט תמיד אין זיינען האבען צו שלאגען קאפיטאל פאר דער אדער יענער פארטיי; וועלען זיך, פאַלגליך, ביידע צדדים בעציהען ערענסט צו די בעטרעפענ־דע פראגען און דער ענין, דענקט מען, וועט אָבגעהן גלאטיג.

אין הויז אליין וועט זיך הויפטזעכ־ליך האנדלען וועגען שליסען די בודזשעט פערהאנדלונגען.

רעדען וועלען נאטירליך געהאלטען וועד־רען פון פריים מיניסטער און פון דעם פיהרער פון דער אָפּאָזיציאָן, פון די ליעבראל הייסט עס, וועט ניט מאכען קיין אמענדמענט צו דעם פארשלאג פון פינאנץ מיניסטער דאס דער בודזשעט זאל אָנגענומען ווערען.

עס זיינען פאראן מיינונגען דאס די רעגיערונג איז געגייגט פארצוברענגען דיע זע וואך איהרע מעסיגקייטס פארשלעגג, אדער ווי עס רופט זיך אין ענגליש "טעמ־פערענס פראפאזעלס.

קיין פראבלעמען פון גאנץ גהויסער וויכטיגקייט וועלען ווי עס שיינט איצט, אין דיעזען מאמענט הייסט דאס, ניט פארקומען, מען קען אבער ניט וויסען דאס דער מארגען קען אונז ברענגען, לעבען מיר דאך איצט איבער א צייט וואס האט ניט איהר גלייכען אין דער וועלט גע־שיכטע.

און אנגעשטרענגט דארפען זיין אונ־זערע אויערען צו הערען יעדען פריהמאר־

(פארטזעצונג אויף ביידיש 5.)

ROYAL YEAST
ROYAL YEAST CAKES
THE WHITEST, LIGHTEST
E. W. GILLETT COMPANY, LIMITED
TORONTO, ONT.
WINNIPEG MONTREAL